

VERKSAMHETSBERÄTTELSE FÖR ARKITEKTURENS VÄNNER ÅR 2021

Verksamhetsberättelsen gäller perioden 1 januari 2021 till 31 december 2021

Medlemmar

Vid årsskiftet 2021/2022 hade föreningen följande antal medlemmar:

258 privata, varav 192 enskilda, (varav 9 tack), 66 par, samt 57 företagsmedlemmar.

Föreningen har även två hedersmedlemmar, arkitekt SAR/MSA Jöran Lindvall och fil.kand.

Ingrid Runnquist samt en ständig medlem, Kerstin Brunnberg. Tidigare hedersmedlemmen Bengt O H Johansson avled under året.

Styrelsen och andra förtroendevalda

Styrelsen utgjordes fram till stämman den 25 maj 2021 av:

Arkitekt, Tekn.dr. Malin Zimm, ordförande

Arkitekturhistoriker Henrik Nerlund, vice ordförande

Arkitekt SAR/MSA Kerstin Bernow

Marknadschef Sandra Frank

Arkitekt SAR/MSA Olof Grip

Prorektor, adj professor Agneta Linton

Civilingenjör Gustav Wallin

Styrelsen utgörs från och med stämman 2021 av:

Arkitekt SAR/MSA Kerstin Bernow, ordförande

Arkitekturhistoriker Henrik Nerlund, vice ordförande

Marknadschef Sandra Frank

Prorektor, adj professor Agneta Linton

Arkitekt SAR/MSA Owe Swanson

Civilingenjör Gustav Wallin

Arkitekt, Tekn.dr. Malin Zimm

Styrelsen har utöver årsstämman under året hållit sju protokollförda styrelsemöten, varav fyra digitalt.

Från ArkDes deltog Elisabet Schön, programansvarig, fram till och med augusti och därefter Karin Nilsson, verksamhetschef och biträdande överintendent.

Valberedningen inför årsstämman 2022 består av:

Arkitekter SAR/MSA Mats Egelius och Olof Grip samt landskapsarkitekt LAR/MSA Tomas Saxgård.

Föreningens kansli har utgjorts av:

Arkitekter SAR/MSA Pia Kjellgren Schönning och Klas Schönning, program, samt ekonom Ylva Lagerquist, ekonomi.

Revisorer för verksamhetsåret 2021 har varit:

Arkitekter SAR/MSA Leif Johannesson och Erik Stenberg.

Medlemsavgifter och förmåner

Medlemsavgifterna var under 2021 rabatterade med 50%, p g a att ArkDes och MM var stängt och att föreningens aktiviteter genom covidrestriktionerna var begränsade.

Enskild medlem 200 kronor

Par (två medlemskort) 300 kronor

För företagsmedlemmar har avgifterna varit :

Företagsmedlem (fyra fria kort) 2.000 kronor

Företagsmedlem (åtta fria kort) 3.000 kronor

Medlemsförmåner under 2021 har varit oförändrade från tidigare år, dvs fri entré till de utställningar på Arkitektur- och Designcentrum och till Moderna Museet som är avgiftsbelagda, inbjudningar till föreningens program genom fem medlemsbrev under året

per mail respektive ytpost, inbjudan till speciella VIP-program på Arkdes samt 10% rabatt i Moderna museets restaurang och på Café Blom.

Samverkan med Arkitektur – och designcentrum

En representant för ArkDes deltar i styrelsens möten. Föreningen har en arbetslokal på ArkDes och kan låna lokal för styrelsemöten. För verksamheten i övrigt är föreningen självständig i förhållande till ArkDes,

Samtidigt har initiativen fortsatt för ett närmare samarbete och tydliggörande av att föreningen är en vänförening till ArkDes.

Tilltalsnamnet ”**ArkDes Vänner**” och den nya loggan med samma typsnitt som ArkDes har etablerats på infoblad och medlemskort.

Under 2020 inleddes arbetet med att intressera Vänföreningens medlemsföretag för att ekonomiskt stödja utgivningen av ArkDes kommande praktverk om Sigurd Lewerentz. När kampanjen avslutades våren 2021 hade den överträffat alla förväntningar och inbringat en halv million kronor. Det resulterade för föreningens del även i några nya medlemsföretag.

Medlemsvärvning

Medlemsantalet för enskilda och par var 2021 ungefär detsamma som 2020.

Även antalet medlemsföretag var ungefär detsamma.

Visningar och övriga evenemang

Våren 2021 präglades av pandemin och att vi inte hade några aktiviteter.

Styrelsemedlemmarna Malin Zimm och Olof Grip gjorde inlägg som lades på hemsidan.

Under hösten 2021 genomförde föreningen tre vandringar, tre visningar samt en visning på ArkDes, det vill säga totalt sju aktiviteter, som lockade mellan 15 och 30 deltagare.

För mer info om dessa se bilaga.

Årsstämma

Årsstämman 2021 hölls 25 maj. Liksom 2020 genomfördes den utan fysisk närvaro och med poströstning.

Slutord

Under coronapandemins andra år våren 2021 rådde fortfarande restriktioner för möten och folksamlingar. Planerade visningar och föreläsningar ställdes in och styrelsemöten genomfördes digitalt. Till hösten lättade situationen, möten och aktiviteter kunde ske ”in real life”, för att lagom till jul åter drabbas av ny smittspridning och nedstängning.

Under de styrelsemöten som genomfördes under hösten uppstod flera spännande, positiva och entusiastiska diskussioner kring föreningens roll och relation till ArkDes. Idéer väcktes om hur Vänföreningen kan bistå ArkDes i dess uppdrag att öka kunskapen och driva debatt om hur arkitektur och design påverkar livet. ArkDes kan i sin tur bistå föreningen exempelvis med att nå ut på sociala medier. Diskussioner har även förts om hur man kan bredda samarbetet med andra kulturinstitutioner.

Under hösten kunde även ett antal medlemsaktiviteter genomföras, vilket mottogs mycket positivt bland kulturellt svältfödda medlemmar. Flera punkter hade koppling till ArkDes’ stora utställning om Sigurd Lewerentz och det praktfulla bokverk medlemsföretag i Vänföreningen bidragit till att finansiera. Bokens första upplaga har för övrigt sålts slut och en ny kommer att tryckas.

Nu under våren 2022 är vi åter på gång med vandringar, visningar och kanske resor, möten och umgänge på ett mer positivt sätt. Vår förhoppning är att nå ut till nya medlemmar.

Stockholm i april 2022

Styrelsen

BILAGA

Arkitekturens vänner Verksamhetsberättelse 2021

TEMA LEWERENTZ

Den stora utställningen om Sigurd Lewerentz på ArkDes kommer att pågå till och med augusti 2022 och under den tiden följer vi upp med visningar och "djupdykningar" i speciella projekt.

TEMA LANDSKAP OCH STADSUTVECKLING

Stadsvandringar i Stockholms ytterområden där förnyelse pågår.

TEMA ÅTERBRUK

Innan coronapandemin grusade alla aktiviteter 2020 hade vi påbörjat en programserie på temat Återbruk, med föreläsningar och visningar. 2021 återkom vi till ämnet.

15 september Rinkeby - Järvabadet

Rinkebystråket, Rinkebyterrassen och Järvabadet; nya tillägg i Miljonprogrammet

En viktig del i utvecklingen av stadsdelarna kring Järvafältet är att förändra strukturer och att hitta möjligheter att koppla samman stadsdelarna. Rinkebystråket, Rinkebyterrassen och det nya badet liksom gångstråk mot Kista är exempel på detta. Vi följer det nya Rinkebystråket, en gata i miljonprogrammets Rinkeby som har byggts om till affärgata där den ursprungliga för tiden långt driva trafiksepareringen har brutits för att knyta ihop bebyggelse, gångstråk och gatanät. Nya butikspaviljonger för verksamheter och kommers har tillkommit.

Vi fortsätter vidare till Rinkebyterrassen med ny bebyggelse och utsikt över kulturlandskapet för att avsluta vid Järvabadet, ett nytt utomhusbad där stort fokus vid utformningen har varit att skapa ett bad som känns tryggt och säkert för alla besökare. Tillsammans med platsens förutsättningar, jordbrukslandskapets struktur och topografi, har de boende runt Järvafältet fått en ny samlingspunkt.

Arkitekt för Rinkebystråket och Rinkebyterrassens utsiktsplattform har varit Sweco Architects medan Arkitekt för Järvabadet har varit AIX Arkitekter och Land Arkitektur.

Thorbjörn Andersson, professor och landskapsarkitekt på Sweco, och Katrin Svensson, landskapsarkitekt på Land Arkitektur, guidar och berättar.

23 september Norra Djurgårdsstaden

Norra Djurgårdsstaden; Jaktgatan och Lövängsgatan - den täta gröna staden i praktiken

Jaktgatan / Lövängsgatan är en 25 meter bred gata från stadsdelstorget i söder till Husarviken och Nationalstadsparken i norr. Ett nedsänkt grönt stråk om drygt 6 meters bredd löper längs med ena sidan mellan gångbanan och körgatan. Det gröna trädplanterade stråket tar hand om dagvattnet från närliggande hårdgjorda ytor och fungerar även som vistelsestråk med spänger och sittplatser i grönskan. På motstående sida av gatan leds vatten ned till träden utmed gångbanan.

Projektet erhöll Sveriges Arkitekters pris för bästa landskapsarkitektur 2019. Juryns motivering löd: *"Jaktgatan och Lövängsgatan är en osedvanligt lustfylld huvudgata som ger ett trovärdigt svar på hur den täta gröna staden ser ut i praktiken. Projektet är vägvisande i att framsynt skapa rum för vegetation som ger båda sinnlig upplevelse och buffert mot klimatförändringar. Frodigheten i den breda, vackert komponerade planteringen är något unikt. Gatans disposition och vackra materialbehandling visar att fotgängarna har prioriterats."*

Anders Jönsson och Anna Englund, landskapsarkitekter på AJ Landskap som varit ansvariga för utformningen av huvudstråken inom Norra Djurgårdsstaden, guidar och berättar.

12 oktober Lewerentzutställningen

Sigurd Lewerentz: Dödens och livets arkitekt

Sigurd Lewerentz (1885-1975) är en av de främsta arkitekterna i modern tid och en av de mest betydelsefulla konstnärerna i Sverige någonsin. Utställningen är den första riktigt

omfattande utställningen om arkitektens liv och verk. Den lyfter fram ArkDes' unika samling av ritningar, möbler och modeller men också hans personliga arkiv och bibliotek. Som skapare av ikoniska verk som landskapet och Uppståndelsekapellet på Skogskyrkogården i Stockholm, Markuskyrkan i Björkhagen och S:t Petri kyrka i Klippan, är han för evigt inskriven i den modernistiska arkitekturhistorien.

Kieran Long, överintendent på ArkDes samt kurator för utställningen ger en introduktion till Sigurd Lewerentz och hans arkitektur.

17 oktober   Slakthusområdet

Slakthusområdet

Slakthusområdet är, med sin struktur, bebyggelse och intressanta historia, ett stadsutvecklingsområde med unika förutsättningar. Området har många av den klassiska stenstadens efterfrågade kvaliteter, med väldefinierade gaturum och en tydlig kvartersindelning. Utvecklingen av området bygger vidare på den befintliga stadsstrukturen, med stor respekt för de karaktärsdrag som gör området speciellt. Det labyrintiska gatunätet med långa gator och korta tvärgränder vidareutvecklas och kopplas starkare till omgivningen. Gaturummens intimitet och flikighet tas tillvara i en mångfald av små platser och parker. En stor del av bebyggelsen bevaras och brokigheten utnyttjas för att skapa karaktärsfulla offentliga rum. Nyréns Arkitekter har gjort ett övergripande Kvalitetsprogram, på uppdrag av staden.

Bengt Isling, ansvarig landskapsarkitekt på Nyréns Arkitekter och William Stepp, arkitekt på Stadsbyggnadskontoret guidar och berättar om planerna för Slakthusområdet.

28 oktober   Kulturhuset

Kulturhuset

Under snart femtio år har Kulturhuset och Teaterhuset givit plats för kultur i alla former, men även för ett provisoriskt riksdagshus under 12 år och för den Europeiska Freds- och säkerhetskonferensen under tre år. Genom åren har omkring 100 miljoner människor besökt husen. Sammantaget har detta medfört ett betydande slitage på husen som helhet, samtidigt som alla tekniska system och installationer tjänat ut och kräver en total förnyelse. Nya krav ställs också på till exempel brand, säkerhet, tillgänglighet, energieffektivitet och hållbarhet. Detta är bakgrunden till att Stockholms stad 2015 tog initieringsbeslutet att göra en övergripande renovering och ombyggnad av Kulturhuset och Teaterhuset. Planering och projektering startade samma år, Skanska upphandlades som entreprenör och huset stängde för ombyggnad i januari 2019 och öppnade med återinvigning i september 2020.

Kulturhuset, ursprungligen ritat av Peter Celsings arkitektkontor, är unikt så till vida att det är det enda byggnadsverk som två gånger belönats med Kasper Salinpriset, Sveriges finaste arkitekturutmärkelse, först när det stod färdigt som provisoriskt riksdagshus 1972 och sedan 2020 för den genomgripande renoveringen. Per Ahrbom var handläggande arkitekt hos Celsing på 1970-talet och det är Ahrbom & Partner som varit ansvariga arkitekter för ombyggnaden.

Arkitekterna Per Ahrbom och Pernilla Remröd från Ahrbom & Partner visar och berättar.

10 november   Hagastaden

Hagastaden

För tio år sedan ordnade föreningen en föreläsning om planerna för det då blivande Norra Stationsområdet. 2019 guidades vi av Owe Swanson på en högintressant vandring på temat "Vision och verklighet" och nu fortsätter vi med besök i två av de allra senaste tillskotten i Hagastaden.

Norra sidan av den planerade Norra Stationsparken börjar ta form och en ny rad med bostadskvarter står snart färdiga och bildar fond mot parken. Mellan Gävlegatan och

Hälsingegatan bygger fastighetsbolagen Folkhem och Wallin Bostad fyra nya kvarter som marknadsförs under namnen Cederhusen respektive Kwartetten. Nu när de första byggnaderna snart är inflyttningsklara, och de andra en god bit på väg, får vi möjlighet att se några lägenheter innan inflyttningen börjar.

Kvarteren utgörs av sammanlagt åtta tio- till trettonvåningars tornbyggnader, som bildar en bred front i söderläge mot Norra Stationsparken. Cederhusen och Kwartetten är sinsemellan väldigt olika i sina fasaduttryck men hålls ihop av ett övergripande gestaltningskoncept med hög bottenvåning, sammanhållna våningsplan och tydlig avslutning uppåt.

Cederhusen, som har ritats av General Architecture, är det första större träbyggnadsprojektet i Stockholm och ett av de största i världen i innerstadsmiljö. Att det är träbyggnader avspeglas tydligt i den strikt uppbyggda fasaden, klädd med cederspån, som med tiden kommer att ändra kulör och gå från det varmt röda till en gråare nyans.

Kwartetten, som har ritats av Wingårdh Arkitekter, hämtar sin inspiration från Lake Shore Drive i Chicago.

Anna Öberg, Projektansvarig från Folkhem, Josef Eder från General Architecture samt Gustav Wallin från Wallin Bostad visar och berättar.

15 november Skogskrematoriet

Skogskrematoriet

Skogskrematoriet med dess tre kapell är en viktig del av världsarvet Skogskyrkogården och står sedan tillblivelsen 1940 som en förebild inom såväl svensk som internationell arkitektur.

Under de drygt åttio år som gått sedan byggnaden invigdes har de yttre förutsättningarna till viss del förändrats. Det gäller i första hand krematoriedelen som flyttades till en ny byggnad år 2014 vilket innebar att delar av lokalerna lämnades tomma. Begravningskick och hur vi hanterar frågor kring döden har förändrats med åren. Kistmottagningen till exempel, som utformades som ett kapell där de anhöriga kunde ta farväl av den döde, är idag en rationell trucktransport från begravningsbil till kylrum. Urnutlämningen flyttade för några år sedan till det nya krematoriet och lämnade ett omsorgsfullt utformat rum och entrén från expeditionsgården utan funktion. Ändå är i mångt och mycket lokalerna fortfarande förvånansvärt ändamålsenliga om än slitna.

Det finns ett stort renoverings- och underhållsbehov samt ett behov av en teknisk uppdatering av byggnaden. När nu en omfattande renovering står för dörren, något som inte har gjorts sedan början av 1970-talet, uppstår en möjlighet att återställa vissa ursprungslösningar som gått förlorade under åren. Uppgiften är i huvudsak att bevara befintliga värden men i vissa fall kan det handla om rena nytillskott i form av moderna tillägg. Med andra ord finns här hela skalan av restaureringsåtgärder representerade.

Under den långa projekteringsprocessen som pågått sedan 2015 har HOS Arkitekter haft det omfattande ritningsmaterialet från ArkDes, med Gunnar Asplunds originalritningar, som en mycket viktig källa till förståelse av byggnaden och dess tillblivelse.

Lars Olson, som är ansvarig för projektet på HOS Arkitekter, ger en guidad visning.